

သောသူကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထိုငါသည် ပြည့်သောလူတို့၏ နေရာအရပ်မှ ရေမရှိသော တောအရပ်သို့ ဝင်လာ၍ သစ်ပင်ရင်း၌ အထီးကျန်သောသူကဲ့သို့ တယောက်အထီးတည်းနေလျက် ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ သာဝကဟုဆိုအပ်ကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့၏ လောကဓံတရား ရှစ်ပါးသည် နှိပ်စက်၍ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသောသဘောကို အောက်မေ့လျက်ကြံ၏” (ဟုဘုရားလောင်းဆို၏။ (၅၅၀။ ဒု-၂၆၁/၂၆၂။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအင်္ဂလိက်/ “I look as though my life must happy be; yet to the wild woods I would homeless go, like some poor wretch whose life was misery, and pine beneath this tree **in lonely woe**, pondering the truth that all the saints do know.” The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-134)

- “ယွံအွာဗမ္မး၊ ဂကူပိုဂ် ဂမီကို ဗမ္မးကို ညးမကွာ်တရ်အခါန်ကို ပုဂံတမ္ဗင်ကမ္မောန် တမ္ဗင်လ အာတ်တံဂ်ကို ပုဂံမဗျိုတဟင်တံဂ်ကို နပုင်နဉ် ပိုတရိပ်ကံဒါန် တရိပ်ဗစသိုဖအိုတ်ရ။ ပိုတ်ဒ်သံဂ်ရ ဂကူပို နုသွတ်ဂ် မဟံဂံချိုတ်ရောင်။” (၅၅၀။ ၆-၂၉၁။ ဒု-၉၈။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ “ဆရာ၊ ငါတို့သည် ကိလေသာငြိမ်းပြီးသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့ကိုလည်းကောင်း၊ မကောင်းမှုကို အပြုကုန်သော အရိယာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ခရီးသွားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သီချင်းသီ၍ တောင်းလာကုန်သော သူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သာမညတောင်းလာကုန်သော သူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သူဆင်းရဲတို့ကိုလည်းကောင်း ထမင်းဖြင့်လည်းကောင်း အဖျော်ဖြင့်လည်းကောင်း လုပ်ကျွေးကုန်၏။ ထို့ကြောင့်လျှင် ငါတို့၏အမျိုး၌ ပျိုရွယ်သောသူတို့သည် မသေကုန်။” (၅၅၀။ တ-၆၇၁။ ညောင်ကန်။)

(((((((((((((((((())))))))))))))))

၁၁။ သီက္ခီ။

ဝေါဟာရ၏ ‘ခစ’ ကောံ ‘သီက္ခီ’ ဝံ ဒွဲအဓိပ္ပါယ်ဧုံ တုပ်သွဟ်ဒ်မွဲရင်သ္လာအ်လေဝ်နံ။ ဒွဲအဓိပ္ပါယ်ဧုံ တွေင်ခြာရင်သ္လာအ်ညီညလေဝ်နံရ။ မူဒွဲအဓိပ္ပါယ်မတုပ်တု မူဒွဲအဓိပ္ပါယ်မတွေင်ခြာရောဂ် ပိုပါပါဒးတုရောင် ဒွဲဧုံကုဧုံ အဓိပ္ပါယ်ဧုံကုဧုံ ပိုဝံရပ်စပ်စကာအာ ချိုက်ကံပေင်မာန်ရ။

ဝေါဟာရ၏ ‘ခစ’ ကံ ‘သီက္ခီ’ ဝံ ဒ်ပိုဒ်ကြိယာအိုတ်ရ။ ပွဲအဘိဓာန်မန်အင်္ဂလိက်အွာဟာလီဒေဂ် ဝေါဟာရ ‘ခစ’ ဂ် ညးပံက်ကုလ်အဓိပ္ပါယ် v. to serve, to follow ရ။ ဝေါဟာရ ‘သီက္ခီ’ ဂ် တုန် ညးကုလ်အဓိပ္ပါယ် v. to sit beside, to attend on, to associate with, to honour ရ။ ပွဲအဘိဓာန်မန်ဗွာအွာထောန်သိုင်ဂ် ဝေါဟာရ ‘ခစ’ ဂ် ညးကုလ်အဓိပ္ပါယ် ‘ခစားသည်’ တု ဝေါဟာရ ‘သီက္ခီ’ ဂ် ညးကုလ်အဓိပ္ပါယ် ‘ခစားသည်’/ ‘စုဝေးသည်’ ရ။

ဝေါဟာရ ‘ခစ’ ဝှံ့ကို ဝေါဟာရ ‘သီက္ခီ’ ဝှံ့ကို သိုဝါဝေါဟာဏအ်ဂှ် ဗတ်ဘာသာဗျာ မှုအဓိပ္ပါယ် ‘ခစးသည်’ တုပ်ရ။ ဝေါဟာရဝါ ‘ခစ’ ကို ‘သီက္ခီ’ ဝှံ့ မှုလအာအဓိပ္ပါယ်မတုပ်သ့ဟ် နှိတ် synonyms ရ။ သိုဝေါဟာရဝါဏအ် ပံင်စပ်တဲလေဝ် ‘ခစသီက္ခီ’/ ‘သီက္ခီခစ’ သာ်ဝှံ့စကာမာန်ရ။ ဒွဲပံင်စပ်စကာလဝ်ဂှ် ရံင်လူတ်တဝါကျပယိုက်ဂမၠိုင် ဗွဲသ့ဝှံ့ညိအံ။

(ခစ + သီက္ခီ)

ဝတ်ကွးဒးဒွဲတ်ပွဲအွာမသုန်သာ်ဂှ်တုန် -

- ခစသီက္ခီ၊ ဒစးဗွီတရ်
- ဒုင်တဒွဲတ်ဗွဲတ်၊ ကျောန်စိုတ်ဇရေင်
- ဗွဲတေင်ကတ်ကွတ်၊ ဝှံ့မသုန်ဝတ်
- ကွးသုတ်ဒးဒွဲတ်ရေင်။

ပွဲဘာသာဗျာတုန် -

- ညိညာထကြွ၊ ဆုံးမနာယု
- လာမူကြိုဆိး၊ ထံနီးလုပ်ကျွေး
- သင်တေးအံရွတ်၊ တပည့်ဝတ်
- မချွတ်ငါးခုသာ။

ဗတ်မန်ကိုဗတ်ဗျာ ဒးဗွီပုပ်ရံင်အဓိပ္ပါယ်မှး -

- ၁။ ခစသီက္ခီ = ညိညာထကြွ
- ၂။ ဒစးဗွီတရ် = လာမူကြိုဆိး
- ၃။ ဒုင်တဒွဲတ်ဗွဲတ် = ဆုံးမနာယု
- ၄။ ကျောန်စိုတ်ဇရေင် = ထံနီးလုပ်ကျွေး
- ၅။ ဗွဲတေင်ကတ်ကွတ် = သင်တေးအံရွတ်

ဝေါဟာရမန် ‘ခစသီက္ခီ’ ကျော်ဝေါဟာရဗျာ ‘ညိညာထကြွ’ ဂှ် အဓိပ္ပါယ်ဗွဲ ဟံ့တုပ်ညးညွှန်ရေင် ဝှံ့ညာတ်ကေတ်ရ။ ဗွဲအလိုက်ဘာသာညး ညးအာအိုတ်ရ။ ဗွဲဘာသာမန် ‘ခစသီက္ခီ’ ကို ‘ကျောန် စိုတ်ဇရေင်’ ဝှံ့ အဓိပ္ပါယ်ဗွဲမဲက်မဲက် ကြပ်တုပ်ဒွဲင်ရင်ညွှန်ရေင် အဲညာတ်ကေတ်ရ။

- ကျိုဂြိုပ်မဲက် ဗွဲညာတ်ဇာဒိသိုင်တဲ ဗွဲဒ်ဟံ့ဂတပ်တဲ ဗွဲမာကျေံဒွဲတ်ရ။ “ဟဲဇမ္ဗုကာ၊ မူဒွဲတ် ဗေံအာရော” သွိုင်ဇာဒိသိုင်ဂး။ “အဲဒိုက်သိုက်ဝှံ့သီက္ခီခစတုဂုန်တဲ အဲဒိုက်မကျင်ရေင်အံ” ဗွဲဂး။ “ဗေံခစအဲဂှ် ညင်ကျင်ရ” ဂးတဲ ကော်ဖျဏာဂိုဟ်တံ့ထဝ်ဂှ်တဲ အာဂှဲစ ဝှံ့ဖျုန်ဖဲ တဲ ဖျုန်သွက်ကျိုဂှ် ရိုဟ်တဲဟေင် ကေတ်ဖျုန်ကျိုဂှ်စရ။ (၅၅၀။ ၉-၃၃၅။ ဒု-၂၄၃။ အ စွဲဝှံ့။) ပွဲမူဗျာ/ တခုသောမြေခွေးသည် ခြသေံ့ကိုမြင်၍ ပြေးခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ရကား ရင် ဖြင့်ဝပ်၏။ “မြေခွေး၊ အသိုပြုသနည်း” ဟု ဆိုသည်ရှိသော် “အရှင်ကို အကျွန်ုပ်ခစးလို

၏” ဟုဆို၏။ ခြင်္သေ့သည် “ထိုသို့တပြားကား လာလော့” ဟု ထိုမြေခွေးကို မိမိနေရာအရပ်သို့ဆောင်၍ နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း အမဲကိုဆောင်ယူပေး၍ ကျွေးမွေး၏။ (၅၅၀။ ဒု-၇၂၂။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ A jackal saw him (the lion), and being unable to escape lay down on his belly. The lion said, “What is the meaning of this, Mr. Jackal?” “Sir,” he said, “I would **be your servant.**” The lion said, “Well, come on then,” and conducting him to the place where he dwelt, he day by day brought him meat and fed him. (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-75) (ခစ = သီက္ခီခစ = စားသည် = to serve/ to be one’s servant)

- “ယုံသင်ဃာတ်၊ မူဟိုတ်မဂဇ္ဇင်ဂကောဘိပိုရော” ဗောဓိသတ်(ဂစေဖရာပ်) သွာန်(ခဉ်)။ “ယုံနာပို၊ ပုမဒဂိုန်ဒဂေတ်နာ ဒးဂွပ်အဲဒိုက်သန်။ ပတွန်နွံ ပဗ္ဗက်ကြနာပိုရ” ခဉ်ဂး။ “မတံညးမဂဇ္ဇင်ဇီစတုဟ်ရောင်။ ပုမသီက္ခီခစအဲမူး သွိုင်ညးသွသန်သွံ” ဗောဓိသတ်ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၄၂။ ပ-၁၃၈။ အစောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ကျီးကို ဘုရားလောင်း(ခိုငှက်)သည် “အဆွေ၊ သင်သည် အဘယံကြောင့် ငါတို့နှင့်တကွ ကျက်စားသနည်း” ဟုဆို၏။ “အရှင်၊ အရှင်တို့၏အမူအရာကို အကျွန်ုပ်သည် နှစ်သက်၏။ ဤနေ့မှစ၍ အရှင်တို့ကို ခဉ်အံ့” ဟုဆို၏။ “အဆွေ၊ သင်တို့သည် တပါးသောအစာ ရှိကုန်၏။ ငါတို့သည် တပါးသောအစာ ရှိကုန်၏။ သင်တို့သည် ငါတို့အား ခဉ်အံ့ခြင်းသည် ခက်ခဲ၏” ဟုဆို၏။ (၅၅၀။ ပ-၂၁၄။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ -----, when the Bodhisatta (the pigeon) sallied out in quest of food, (the crow) kept following him about from place to place like his shadow. So the Bodhisatta said, “Why do you keep with me, friend?” “My lord,” answered the crow, “your demeanour has won my admiration; and henceforth it is my wish to **follow** you.” “But your kind of food and mine, friend, is not the same,” said the Bodhisatta; “you will be hard put to it if you attach yourself to me.” (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-112) (ခစ = သီက္ခီခစ = စားသည် = to follow/ to be one’s follower)

- “အဲနိသဲကိုအကွဟ်တဲ ကမဂ္ဂိုင် အဲသွောံစရ” (ခဉ်)ချပ်တဲ “အဲမဒးအာသီက္ခီအကွဟ်ဂ်ညီ” ဂးတဲ ပြာပ်အာဇရောင်အကွဟ်ရ။ ကာလဂ် အကွဟ်သွာန် “မူကိစ္စမွဲကျင်ဇရောင်အဲဝံ့ရော။” “ယုံကောန်တု၊ အဲသီက္ခီခစတုအဲတဲ အဲကျင်ရောင်အံ” ခဉ်ဂး။ “သာဓု၊ ဒးရးရ” အကွဟ်ဂ်ဟို။ ပတွန်နွံတဲ သီက္ခီတအကွဟ်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၂၀၄။ ပ-၅၇၅။ အစောံ။) ပွဲမူဗွာ/ “—၊ ဤတင်ကျီးကို အမှီပြု၍ များစွာကုန်သောငါးတို့ကို ရစိမ့်သောငှာ တတ်ကောင်း၏။ ဤတင်ကျီးကို ခဉ်အံ့” ဟုနလုံးသွင်း၍ (ထိုကျီးသည်) ထို(တင်ကျီး)ဝိရကသို့ကပ်၍ “အဆွေ၊ အဘယ်အလိုရှိသနည်း” ဟု (ထိုတင်ကျီး)ဆိုလတ်သည်ရှိသော် “အရှင်၊ ငါသည် အရှင်ကို ခဉ်အံ့သောငှာ အလိုရှိ၏” ဟုဆို၍ “ကောင်းပြီ” ဟု ထိုဝိရက(တင်ကျီး)သည် ဝန်ခံအပ်သည်ဖြစ်၍ ထိုအခါမှစ၍ ခဉ်အံ့၏။ (၅၅၀။ ဒု-၂၀၆။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ ---- (seeing the marsh crow make a meal off some

fish), thought he (the crow), “plenty of fish are to be got. I will **become his servant.**” So he (the crow) drew near. “What is it, Sir?” asked Viraka (the marsh crow). “I want to **be your servant,** my lord!” was the reply. Viraka agreed, and from that time the other **served** him. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-103) (ခစ = သီက္ခီခစ = ခစားသည် = to serve/ to be one’s servant)

တွင်အဓိပ္ပါယ် ‘ခစ’ တုန် အဓိပ္ပါယ် ‘သီက္ခီ’ လေဝ်ဒ်မာန်ရ။ အဓိပ္ပါယ်အာဟာလီဒေမကီလဝ် ‘ခစ’ = to serve ရ်ကို၊ ‘သီက္ခီ’ = to sit beside, to attend on ရ်ကို ခိုဟ်ဒးရးသောင်ကွး ဗွဲမ လောန်ရ။ ရံင်ကေတ်ပွဲက်အဓိပ္ပါယ်အာဟာလီဒေဝံတဲ ဝေါဟာရဝါ ‘ခစ’ ကို ‘သီက္ခီ’ ဝံ မွဲကိုမွဲ သာ်လိုဂလိုင်လို မတွင်ခြာတ်ရင်သ္မာန်ရ် ညးမလူတ်တအ် တွးပွဲစိုတ်မာန်ရ။

ဟိုမွဲနဲတုန် ဣဝ်ဒွဲ ‘သီက္ခီ’ ရ် ပိုလှဲစုတ်စွး ‘ခစ’ မာန်ရ။ ဗွဲဥပမာမ္မး “သေဋ္ဌိတိုန်သီက္ခီသိုင်” = “သေဋ္ဌိတိုန်ခစသိုင်” = “သူဌေးသည် မင်းကို တက်ရောက်ခစားသည်။” ဆဂးရ် ဣဝ်ဒွဲမစ ကာလဝ် ‘ခစ’ ရ် ပိုလှဲစုတ်စွး ‘သီက္ခီ’ ဝံမာန်ဖအိုတ်ဟံသေင်။ ဗွဲဥပမာမ္မး “သွာတုဒယှ်ရ် ခစဒိုင် သိုင်ရ။ စိုန်ရ်လေဝ် သွာတုရ် ယဲအာမွဲတဲတဲ ပွဲတဲရ် ဟံဝံပြာပ်အာသီက္ခီသိုင်ရ။” = “ထိုလေးသ မားအကျော်သည် မင်းမှုထမ်းနေ၏ (ဝါ) မင်းအား အလုပ်အကျွေးပြုနေ၏။ သို့သော်တစ်နေ့တွင် ဖျားနာသွားသောကြောင့် ထိုနေ့တွင် မင်းအား သွားရောက်မခစား(မဖူးမြင်)နိုင်ခဲ့။”

ဝေါဟာရ ‘ခစ’ ဝံ မှုလအာအဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗွာ ‘ခစားသည်’/ ‘လုပ်ကျွေးသည်’/ ‘အလုပ်အကျွေး ပြုသည်’/ ‘အမှုထမ်းသည်’ မဒ်တဲ အဓိပ္ပါယ်ဗတ်အေဂံလိက် to serve, to be one’s servant, to be one’s follower, to enter one’s service မဒ်ရ။ ဝေါဟာရ ‘သီက္ခီ’ ဝံ မှုလအာအ ဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗွာ ‘ခစားသည်’/ ‘ဖူးမြင်သည်’/ ‘ဆည်းကပ်သည်’ မဒ်တဲ အဓိပ္ပါယ်ဗတ်အေဂံလိက် to attend on, to be in attendance on/upon, to wait on/upon, to behold with awe and veneration, to pay one’s respects မဒ်ရ။ ဝါကျပယိုက်ဂမိုင်မွဲသွပ်ဝံ လူတ်စီစတ်ရံင် အိုတ်ညိ။

ခခ။

- “မူကိစ္စမွေးတံညးဝါရော” သိုင်သွာန်။ ကာလရ် ဘိဗ္ဗသေဏတ္ထိတိုန်ရ။ “ပွဲဇမ္ဗဒိတ်ဝံ သမာတူ မွဲမသတုပ်အဲ ဟံမွဲရ။ ဂကောံသရဲဘွဲဇ္ဇိလ္လီရ် အဲဒိုက်သိုက်ခစတလဂုန်ညိအံ” ဂးတဲ သိုင် သွာန်ပွန်ရ။ “မင်ဗွဲဝံမွဲ မူသဏောဝ်မစပ်ကိုမရော” သိုင်ဂး။ “မင်ဗွဲဝံ ကျောန်စိုတ်ကိုအဲရ အံ” (ဘိဗ္ဗသေဏဂး။) “မွေးတံကျင်ခစအဲရ် ခိုဟ်ရ” သိုင်ဂး။ သိုညးဝါရ် ခစဒိုင်သိုင်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၈၀။ ပ-၂၆၀။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ နှစ်ယောက်ကုန်သောသူတို့သည် မင်းကိုရိုခိုး လျက်နေ၏။ “အဘယ်အကြောင်းကြောင့် လာကုန်သနည်း” ဟု မေးသည်ရှိသော် ဘိဗ္ဗ သေနသည် “အရှင်မင်းကြီး၊ အကျွန်ုပ်သည် လေးသမားတည်း။ အလုံစုံသောဇမ္ဗဒိပ်ဌိ အ ကျွန်ုပ်နှင့်တူသော လေးသမားသည်မရှိ” ဟုလျှောက်၏။ “အဘယ်မျှသောဥစ္စာကို ရသည်

ရိုသော် ငါ့ကို ခဏလတ္တံ့လော” ဟုမေး၏။ “အရှင်မင်းကြီး၊ လခွဲ၌ အသပြာတထောင် ကို ရသည်ရိုသော် ခဏပါအံ့” ဟုလျှောက်၏။ “ဤယောက်ျားသည် သင်နှင့် အသို့တော် သနည်း” ဟုမင်းကြီးမေး၏။ “အရှင်မင်းကြီး၊ အကျွန်ုပ်၏ အလုပ်အကျွေးငယ်တည်း” ဟု လျှောက်၏။ “ကောင်းပြီ။ ခဏလော” ဟုမင်းကြီးဆို၏။ (၅၅၀။ ပ-၃၈၉/၃၉၀။ ညောင် ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ ---, the pair entered together and bowing stood before the king. “What brings you here? said the king. “I am a mighty archer,” said Bhimasena; “there is no archer like me in the whole continent.” “What pay would you want to **enter my service?**” “A thousand pieces a fortnight, sire.” “What is this man of yours?” “He’s my little page, sire.” “Very well, **enter my service.**” (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-204)

- ဘိမ္မသေဏဂုံလှုပ်မဂြိုင်း ပိုန်ဟာန်ဇော်တဲ့ စိုတ်သျှင်မာန်ဇော်အာတဲ့ ဟံ့ဒေဝတ်ဗက်ဂလာန် ဗောဓိသတ်ရ။ “အဲဒေခဏဇော်ပွန် ဇော်ဂးဟာ။ အဲတြုံဟံ့သေင်ဟာ” နဂလာန်သ္လာတ်မြတ်ကြံ ကြိုက် ဟိုကိုဗောဓိသတ်ရ။ (၅၅၀။ ၈-၈၀။ ပ-၂၆၁။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ မင်းသည် တဖန် များစွာသောဥစ္စာကို (ဘိမ္မသေနအား) ပေး၏။ ကြီးစွာသောစည်းစိမ်သည် ဖြစ်၏။ ထိုဘိမ္မ သေနသည် စည်းစိမ်ယစ်ခြင်းဖြင့် ယစ်သည်ဖြစ်၍ ဘုရားလောင်း၌ မထေမဲ့မြင်ပြု၍ ဘုရား လောင်းစကားကို မယူ။ “ငါသည် သင့်ကိုမှီ၍ အသက်မမွေး။ သင်သည်သာလျှင် ယောက်ျားလော” ဤသို့အစရှိသော ကြမ်းကြုတ်သောစကားကို ဆို၏။ (၅၅၀။ ပ-၃၉၁။ ညောင်ကန်။)
- “ဂုန်ဝေသီလအဲဝွံဂှ် သွိုင်သ္မိုက်အဲဟာ။ ဟံ့သေင် ဂုန်ဂကူပြုအဲလေဝ်ကိုန် ဟံ့သေင် ဂုန်အဲ လေဝ်ကွတ်မိုတ်ပိဗေဒင်ပန်ဂှ် သွိုင်သ္မိုက်အဲဟာ။ ဒန်ဂှ် အဲစမ်စတ်ညိ” ဗမ္မာဂှ်ချပ်တဲ့ တိုန် အာခဏသွိုင်လှိုန်ရ။ (၅၅၀။ ၈-၈၆။ ပ-၂၇၄။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ ထိုပုဏ္ဏားသည် “—၊ ဤမင်းသည် ငါ၏အမျိုးစဉ်ဆက် အတတ်ပညာ၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုမှီ၍ ဤမြတ်နိုးခြင်းကို ပြု သလော။ ထိုသို့မဟုတ်မူကား သီလ၏ပြည့်စုံခြင်းကိုမှီ၍ မြတ်နိုးခြင်းကို ပြုသလော။ ရှေး ဦးစွာစုံစမ်းအံ့” ဟုကြံ၏။ ကြံပြီး၍ တနေ့သ၌ မင်းအား ခဏခြင်းကိုပြု၍ ---။ (၅၅၀။ ပ-၄၀၈။ ညောင်ကန်။)
- ဗောဓိသတ်ပို န်သွိုင်ဗာရာဏသီ၊ ပဲ့ကာလဂှ် အမတ်မွဲဂှ် မှုံယုဟံ့ပြာကတ် ကောန်စိုတ်ဒိုင် တံင်ိုင်သွိုင်ရ။ အမတ်ဂှ် မလုတ်အာကိုကမ္ဘာန်သွိုင် ပဲ့သ္မိုက်သွိုင်ရ။ သွိုင်ရိုင်စံစတ်တဲ့ သွိုင်မ ဝံ့ညာတ်နမတ်တဲ့ သွိုင်ဗက်ထောံကော့နုရးရ။ တဲ့အမတ်အာခဏ သွိုင်ကောသလရးရ။ (၅၅၀။ ၈-၃၀၂။ ဒု-၃၃၆။ အစွောံ။)။ ပဲ့မူဗ္ဗာ/ ဗာရာဏသီမင်း၏အမတ်သည် နန်းတွင်း၌ပြစ် မှား၏။ မင်းသည် ပစ္စက္ခအားဖြင့်သာလျှင် ထိုအမတ်၏အပြစ်ကိုမြင်၍ အမတ်ကို တိုင်းနိုင် ငံမှ နှင်ထုတ်စေ၏။ ထိုအမတ်သည် ဒုမ္ဘိသေနမည်သော ကောသလမင်းကို ခဏ၏။ (၅၅၀။ ဒု-၅၉၈။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ --- a minister in attendance on the king of Benares misconducted himself in the royal harem. The king after witnessing his offence with his own eyes banished him from the

kingdom. (After that) he **took service with** the king of Kosala, -----.
(The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-9) (ခစ = ခစားသည် = to take service with)

- “ယုံတည်း၊ ခြပ်မွဲညးမကွတ်ဏာတဲ လုက်စံၤသွံကံၤနီၤနီၤကို ခြပ်ညးမကွတ်ဏာတဲ တွဟ်နဂိုၣ် ကေတ်ပွဲၤနီၤနီၤ ကွတ်သံၣ်ဝံၣ် အဲလေပ်ရအံ” မင်ဗ္ဗဲဂး။ “ကွတ်သံၣ်ယဝ်လေပ်မွဲး တိုန်ခစ အဲရ” သိုင်ဂး။ “ယုံတည်း၊ မွဲတဲလူၤကသပ် ယဝ်သ္မိုၤမွဲး အဲခစတည်းရ” ဗောဓိသတ်ဂး။ “ယုံမ၊ ခစအဲတဲ အဲသ္မိုၤရ” သိုင်ဂးတဲ မင်ဗ္ဗဲခစသိုင်တဲ ရိုဟ်ဟ်တဲ ခြပ်လူၤနာၣ် သိုင်ကိုရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၃၂။ ၃-၆၁၃။ အစွောံ။)။ ပွဲမူဗ္ဗာ/ “မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကျွန်ုပ်သည် တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ်အထက်၌ ခိုးယူအပ်သောဥစ္စာကို ခြေရာစဉ်ကိုလျှောက်၍ ယူခြင်းကိုသိ၏” ဟုဆို၏။ “ထိုသို့တပြားကား ငါ့ကို လုပ်ကျွေးလော့” ဟု မင်းကြီးက ဆိုသည်ရှိသော် “မြတ်သောမင်းကြီး၊ နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း တစ်ထောင်သောဥစ္စာကို ရသည်ရှိသော် လုပ်ကျွေးအံ့” ဟု ဘုရားလောင်းသည် ဆိုလေ၏။ “အမောင်၊ ကောင်းပြီ၊ လုပ်ကျွေးလော့” ဟုဆို၍ မင်းသည် နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း တစ်ထောင်သောဥစ္စာကို ပေး၏။ (၅၅၀။ တ-၅၂၂/၅၂၃။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ “My lord, following on the track of one who has stolen any property twelve years ago, I can catch him.” “Then **enter my service,**” said the king. “I will **serve** you for a thousand pieces of money daily.” “Very well, friend, you shall **serve** me.” And the king had him paid a thousand pieces of money daily. (The Jataka: Vol. III & IV: Book IX: p-300) (ခစ = လုပ်ကျွေးသည်၊ အလုပ်အကျွေးပြုသည် = to enter one’s service, to serve)
- ဗောဓိသတ်ချပ်ရ၊ “သိုင်ဝံ ညာတ်ဒိုင်အသပ်အဲသံၣ်ဝံၣ် ဆဗ္ဗတ်ဒစံကသပ်ကို မကိုအဲဂ် မူဂ် အဲစဖဲတုန်ရော။ အဲဟံခစသိုင်ရ” ဂးတဲ တိတ်အာဒ္ဓဲသွေဟ်ကွင်ဒမံင်တေပွန်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၆၃။ ၇-၁၃၅/၁၃၆။ အစွောံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ ထို(ဘုရားလောင်း)သုခမိန်သည် ကြံ၏။ “ဤမင်းသည် ဤသို့သဘောရှိကုန်သော အံ့ဖွယ်တို့ကိုမြင်လျက် ရှစ်သပြာတို့ကိုသာ ပေးစေ၏။ ဤမင်းသည် ဆတ္တာသည်တို့၏ပေးခြင်းတည်း။ ဆတ္တာသည်မျိုးဖြစ်လတ္တံ့။ ထို့ကြောင့်ငါ့အား ဤသို့သောမင်းအား ခစားသဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။ မိမိနေရာသို့ သာလျှင် သွားအံ့” ဟုကြံ၍ ထိုသုခမိန်သည် ကုရုကစ္ဆ သဘောဆိပ်သို့သာလျှင် ပြန်ခဲ့၏။ (၅၅၀။ တ-၈၂၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ Now the man thought, “Only eight pieces of money, with such marvels as these to see! This is a barber’s gift; this king must be a barber’s brat. Why should I **serve** such a king? I will return to my own home.” So back he went to the seaport of Bharukaccha, and there he lived. (The Jataka: Vol. III & IV: Book XI: p-87/88)

သီက္ခီ။

ဗွဲသတ်ဓမ္မတာမှူး ညးမွဲဂုန်မယုတ်သဝ်ဂ် ဒးသီက္ခီတ်ညးမွဲဂုန်မသျှင်ပြုရ။ ညးဟုံမွဲအဝ်အာဏာဂ် ဒး သီက္ခီတ် ညးမွဲအဝ်အာဏာရ။ ညးမအာတ်တ်အရီုဗင်ဂ် ဒးသီက္ခီတ် ညးမကိုအရီုဗင်ရ။ ပွဲမိမကို ကောန်ဇာတ် ကောန်ဇာတ်ဂ် ဒးသီက္ခီမိမရ။ ပွဲအွာကိုကွး ကွးဂ် ဒးသီက္ခီတ်အွာရ။ ပွဲဇကရာတ်ကို အမာတ် အမာတ်ဂ် ဒးသီက္ခီတ်ဇကရာတ်ရ။ ပွဲဇကရာတ်ကိုသေဠိ သေဠိဂ် ဒးသီက္ခီတ်ဇကရာတ် ရ။ ပွဲလိုက်ဝံ တီလမွဲပိုန်ကျိတ်တြဲဂ် ဒ်ကွောတ်ညးမပြဲ ဒ်အွာမွဲဟ်ဒေဝတ်ဣန်ဗြိုဂ်မုင်ဂ်ရ အိုတ်ကို မွဲဟ်ဒေဝတ်ဣန်ဗြိုဂ်မုင် ဒးသီက္ခီတ်ကျိတ်တြဲအိုတ်ရ။

- အနာထပိဏ္ဍိကသေဠိဂ် ---၊ ဝေင်အာနူရတ်ပိပြကာတု ရတ်မွဲသ္မာင်မွး ရတ်မပြဲလောန်ဂ် ဟုံဝံပွေပ်စိုတ်တု ဇရေင်ကျိတ်တြဲ ပွဲဘာဇေတဝန်ဂ် မွဲတုပိပိဝါ ပြာပ်အာသီက္ခီရ။ မပြာပ် အာသီက္ခီကျိတ် တဲလမုသွးဂ် ဟုံအာမွဲလေရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၀။ ပ-၁၂၆။ အစွောံ။) ပွဲမု ဗွာ/ အနာထပိဏ္ဍိကသေဠိ ---၊ သုံးပါးကုန်သော ရတနာတို့ကိုထား၍ သာသနာ တော်မှအပ၌ ရတနာဟူသောအမှတ်ကိုလျှင် မဖြစ်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ နေတော်မူသည်ရှိသော် နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း သုံးကြိမ်ကုန်သော **ဆညးကပ်ခြင်းကြီးတို့ကို ဆညးကပ်**လေ၏။ ---၊ (ထိုသို့ဆညးကပ်ရာတွင်) လက်ချည်းစည်းမည်သည် မသွားစ ဘူး။ (၅၅၀။ ပ-၁၈၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမုအေင်လိက်/ (Anatha-pindika) valued naught else save only the Three Gems, used to go every day while the Master was at Jetavana to **attend** the Great Services – once at daybreak, once after breakfast, and once in the evening. -----; but he never went empty-handed, ----- . (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-100)
- နွဲပွဲကာလမွဲတု ခမိညးဇူးပိုတ်မွဲဂ် “အဲသ္မာလောဝ်သီက္ခီကျိတ်တြဲ ပွဲဘာဇေတဝန်ညိ” ဂးတု ပွဲထေရ်မကျင်ဂ် ပယံတုသဝ်အာဂ် စိုပ်ကြိုင်အစီရဝတီဂ်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၃၇၆။ ဒု-၃၆၂။ အစွောံ။) ပွဲမုဗွာ/ ထိုအခါ ဇနပုဒ်၌နေသော ရဟန်းတစ်ပါးသည် “ဘုရားကို မူးမြင်အံ့” ဟု လာလတ်သော် ညဉ့်အခါ၌ အစီရဝတီမြစ်ဆိပ်သို့ရောက်၍ ---။ (၅၅၀။ တ-၁၁၆။ ညောင်ကန်။) ပွဲမုအေင်လိက်/ A certain country Brother, wishing to **wait on** the Buddha, came one evening to the ferry on the Aciravati and ----- . (The Jataka: Vol. III & IV: Book V: p-151)
- ပွဲဥင်သာရဂ်ဂ် သမ္မေဟ်မွဲ ခေံမသိပ်ဂ်ကျိတ်လျှိုင်ရ။ ကောန်တြဲသျှိုက်ခေံမွဲ ချိုတ်အာတု သမ္မေဟ်ဂ် ယဲပုန်ပွဲကောန် ရာန်သကိုတ်တု ဟုံဟာပ်ပင် ဟုံသင်ဥာ် ပွဲကလောန်ကေင်ကာ ဇိက်ဗူ ဟုံပွဲစီရေင်ရ။ ပွဲမသီက္ခီကျိတ် ဟုံဝံအာသက်က်တု ယံတ်ကိုကောန်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၄၉။ ၇-၃၁။ အစွောံ။) ပွဲမုဗွာ/ သာဝတ္ထိပြည်၌ တစ်ယောက်သောသူကြွယ်၏ ချစ် လှစွာသောသားသည် သေသတတ်။ ထိုသူကြွယ်သည် သား၌ဖြစ်သော စိုးရိမ်ခြင်းဖြင့် နှိပ် စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ ရေလည်းမချိုး၊ ထမင်းကိုလည်းမစား၊ လယ်လုပ်ကုန်သွယ်ခြင်း အစရှိ

သောအမှုတို့ကိုလည်း မစီရင်။ မြတ်စွာဘုရားထံ ခဏခြင်းငှာမသွား။ ---၊ (သား၌) အဖန်တလဲလဲ ငိုမြည်တမ်း၏။ (၅၅၀။ တ-၆၈၂။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအင်္ဂလိက်/ At Savatthi, we learn that death took a beloved son of a certain landowner who used to **wait upon** the Buddha. Afflicted with grief for his son, the man washed not and ate not, and neither went about his own business nor **waited upon** the Buddha, only cried ----- . (The Jataka: Vol. III & IV: Book X: p-37)

- နွံကာလမွဲတဲ (ဥပုးဂ်) ရပ်ကေတ်ပွင်ပွဲတဲ တိတ်သီကွီကျပ်တြဲရ။ ကျပ်ညာတ်ဒကာတဲ သွာန်တိုန်ရ။ “ယွံဥပုး၊ လံတြဲဟံညာတ်သွံ” ကျပ်တြဲဂး။ “နိကွေရအံ။ သမ္ဘာအဲဒိုက်ဂ် မနွံ စိုတ်မယုတ်ရောင်။ ဟံမွဲကိုသီလ ဟံမွဲကိုအစာရဝတ် သွါသွါကြံကြံ ညင်ရဲနဲတြဲကိုအံ။ ပသ်စိုတ်မဒ်ဂ် သွိုင်သတိသန်။ ဟိုတ်ဂ်တဲ အဲဒိုက်ဟံဂွံတိတ်သီကွီ တီလမွဲပိုန်ရောင်အံ” ဥပုးဂ်ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၆၄။ ပ-၂၀၅။ အစွေံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုအခါ တနေ့သ၌ (ထိုသီတင်း သည်သည်) နံ့သာ, ပန်းအစရှိသည်တို့ကိုယူလျက် လာလတ်၍ ရှိခိုး၍နေသော ထိုသီတင်း သည်ကို မြတ်စွာဘုရားသည် “သီတင်းသည်၊ သင်သည် အဘယ့်ကြောင့်လျှင် ခုနစ်ရက် ရှစ်ရက်တို့ပတ်လုံး ငါဘုရားကို ခဏအံ့သောငှာ မလာသနည်း” ဟုမိန့်တော်မူ၍ “အရှင် ဘုရား၊ အကျွန်ုပ်၏မယားသည်။ --- သခင်မကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ကြမ်းကြုတ်၏။ အကျွန်ုပ်သည် ထိုမယား၏အလိုကို သိအံ့သောငှာ မတတ်နိုင်။ ထိုမယားသည် နှိပ်စက်သည်ဖြစ်၍ အ ကျွန်ုပ်သည် အရှင်ဘုရားတို့အား ခဏအံ့သောငှာ မလာ” ဟုလျှောက်၏။ (၅၅၀။ ပ-၂၉၆။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအင်္ဂလိက်/ One day he went with perfumes and flowers, and had taken his seat after due salutation, when the Master said to him: -- “Pray how comes it, lay-brother that seven or eight days have gone by without your coming to **wait upon** the Buddha?” “My wife, sir, -----; and it is because she has worried me so that I have not been to **wait upon** the Buddha.” (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-159)
- နွံကာလမွဲတဲ သေဠိတိုန်သီကွီသိုင်တဲ ရှေ့ကျင် ပွဲဒေါင်တြဲ (ညာတ်)ညးဇူးပိုတ်မွဲ --- မ သင်ဒိုင်သူရာရ။ (၅၅၀။ ၆-၇၈။ ပ-၂၄၉။ အစွေံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုကုလိသသူဇွေးသည် တ နေ့သ၌ မင်းခဏအံ့သောငှာသွား၍ မိမိအိမ်သို့ လာခဲ့သည်ရှိသော် (သူရာသောက်နေ သော) တယောက်သော (ခရီးသည်ကိုမြင်၏)။ (၅၅၀။ ပ-၃၇၈/၃၇၉။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအင်္ဂလိက်/ One day, when he was returning from **attendance on** the king, he saw a yokel, who had journeyed far and ----- . (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-198)
- နွံကာလမွဲတဲ ဗမ္မးတိုန်သီကွီသိုင်တဲ ကာလမကလေင်စော်ဂ် ပွဲသမာထဝ်မက္ခောန်ဒိုင်ကသာပ်ဂ် ဗမ္မးစိုတ်ကေတ်ထဝ်မွဲကသာပ် နူဂတိုက်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၈၆။ ပ-၂၇၃။ အစွေံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုပုဏ္ဏားသည် တနေ့သ၌ မင်းအားခဏခြင်းကိုပြု၍ အိမ်သို့ပြန်လာသည်ရှိသော် ရွှေပန်း

ထိမ်သည်၏ပျဉ်မှ မပန်ကြားမှုရှိသာလျှင် တသပြာကိုယူ၍ သွားလေ၏။ (၅၅၀။ ပ-၄၀၈။
ညောင်ကန်။)

- “လပံမရနုကံကိုစိုက်သုန်ဂုဗ္ဗတုန် ခဉ်ဒမိင်အရိုင် ဝိပင်ထဝ်ဒးပိုင်သီကွီ လပံသင်ဝွံဂံ အဲခိုက်
ညာတ်အံ” သိုင်(ပသိုန်)ဂး(ကုကျပ်တြဲရ။) (၅၅၀။ ၉-၇၇။ ပ-၂၄၆။ အစွောံ။) (ယုတ်မာ
သောကျီးကို ရွှေဟသင်က ခြံရံခစားရသည်။) ပဲ့မူအေင်လိက်/ “Methought sir, I saw
a village crow, in which dwelt the whole of the the Ten Vices, **escorted by
a retinue** of those birds which, because of their golden sheen, are called
Royal Golden Mallards. What shall come of it?” (The Jataka: Vol. I & II:
Book I: p-192)
- “မွဲဒ်သွာတူရဟာ” တွညးဂး။ “အဲဒ်သွာတူရအံ” ဗောဓိသတ်ဂး။ “ဒ်ရသင်ဂံ ကျောန်စိုတ်
ကိုအဲရ” သိုင်ဂး။ “ဝွံရအံ” ဗောဓိသတ်ဂး။ ပတွံနိုက်တဲ ကျောန်စိုတ်သီကွီတသိုင်ရ။
(၅၅၀။ ၉-၁၈၁။ ပ-၅၁၀။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ “သင်သည် လေးသမားလော” ဟု(မင်း
သည် ဘုရားလောင်းအား) မေး၏။ “မင်းမြတ်၊ ဟုတ်ပေ၏” ဟုဆိုသည်ရှိသော် “ကောင်း
ပြီ။ ငါ့ကို ခဉ်းလော့” ဟုဆို၏။ ထို(ဘုရားလောင်း)အသဒိသမင်းသားသည် ထိုအခါမှစ၍
မင်းကိုခဉ်း၏။ (၅၅၀။ ဒု-၁၂၂။ ညောင်ကန်။)
- “ကျိုဝွံ နွံကိုသီလရောင်” ဂးတဲ သိုက္ခိဂမ္ဘိုင် ပြာပ်အာသီကွီ ဂယးသင်တဲရ။ (၅၅၀။
၉-၁၂၈။ ပ-၃၆၇။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ “ဤမြေခွေးသည် သီလရှိသည်ဖြစ်လတ္တံ့” ဟု ထို
အခါမှစ၍ ကြွက်အပေါင်းနှင့်တကွ ညနံနက် ထိုမြေခွေးအား ခဉ်းအံ့သောငှာ သွား၏။
(၅၅၀။ ပ-၅၄၇။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေင်လိက်/ ----- and thenceforward he
made a point of going, attended by the other rats, to **pay his respects**
morning and evening to the saintly jackal. (The Jataka: Vol. I & II: Book
I: p-282)
- အမတ်တံသီကွီဒိုင်သိုင်တဲ ဟိုဒိုင်အကြိုသင်ခင်ကုသိုရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၀၆။ ဒု-၄၉၁။ အ
စွောံ။) (သီကွီ = ခစားသည်)
- “ဟဲဂစေံတောတ်ပြ၊ ဖေံကျင်သီကွီအဲဂံ မူရဲကိစ္စမဲ့ ဖေံကိုအဲပွဲကိုဖေံရော” ခွင်ဂး။ “ယံ
ကောန်တွ၊ စိင်ဒမြိုဟ်မဲ့ဇကုဂံ ခေံဂစိုတ်ကျေံကောန်အဲ၊ တွအဲလေဝ် မွံလွတ်သ်မညေက်
လောန်ရောင်။ တွအဲစံက်ကလက်ကျေံ မတ်ခေံသိုဗါညိအံ” ဂစေံတောတ်ပြဂး။ (၅၅၀။
၉-၃၅၇။ ဒု-၃၀၆။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ နံစုတ်ငှက်မငယ်သည်။ — တစ်ခုသောကျီးကို ခ
ဉ်း၍ ထိုကျီးသည် နှစ်သက်သဖြင့် “သင်၏ အဘယ်အမှုကို ငါပြုရအံ့နည်း” ဟုမေးလတ်
သော် “အရှင်၊ — တစ်ခုသော ဧကစာရဆင်၏ မျက်စိတို့ကို အရှင်တို့သည် နှုတ်သီး
ဖြင့်ထိုး၍ ဖောက်ခြင်းတို့ကို အကျွန်ုပ်တောင့်တ၏” ဟုဆို၏။ (၅၅၀။ တ-၃၆။ ညောင်

ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ And so saying, shortly afterwards she **did a good turn to** a crow, and when the crow, who was highly pleased, asked, “What can I do for you?” the quail said, “There is nothing else, Sir, to be done, but I shall expect you to strike with your beak and to peck out the eyes of this rogue elephant.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book V: p-116)

- (ဗောဓိသတ်ဒိဋ္ဌိဗျာဓိ) အာစိပိက္ခတ်တွေးစရာကျော်သြီ ဗွဲမလောန်ဟောင်။ ဗွဲလှေ့လှေ့အာ အာစိပိဒ်ဒိဋ္ဌိဗျာဓိ စိင်ဂမ္ဘိုင် အလုံဂြိုဟ်မဝန်ရ ဒးဂွဲသီကွီကောန်စိုတ်အိုတ်။ ဂကောံစိင်ဒစံ နှောလို့ တွံဗွိုင်ဗောဓိသတ်တဲ ခွိုင်တဲပွဲဂြိုဟ်မဝန်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၇၂။ ပ-၂၂၅။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗျာ/ (ဘုရားလောင်းဆင်ဖြူသည်) အဆင်း၏တင့်တယ်ခြင်းအစုသို့ ရောက်သော ကိုယ်အဖြစ်သည်ရှိ၏။ ထိုအခါ လိမ္မာသောအဖြစ်သို့ရောက်သော ဘုရားလောင်းကို အလုံးစုံ သော ဟိမဝန္တာ၌ ဆင်အပေါင်းတို့သည် စည်းဝေးကုန်၍ လုပ်ကျွေးကုန်လျက် သွားကုန်၏။ ဤသို့ဘုရားလောင်းသည် ရှစ်သောင်းသောဆင်အပေါင်းတို့သည် ခြံရံအပ်သည်ဖြစ်၍ ဟိမဝန္တာအရပ်၌နေလျက်၊ ---။ (၅၅၀။ ပ-၃၂၇။ ညောင်ကန်။) (တင်သမ္ဘိ။ ပဲ့ဒွဲဝဲဝဲ ‘သီကွီ’ ရှိ ကေတ်အဓိပ္ပာယ် ‘လုပ်ကျွေးသည်’ ဟံ့ထေက်။ ‘ကျောန်စိုတ်’ ဝွံဂှ်ရောင် ဒးကေတ်အဓိပ္ပာယ် ‘လုပ်ကျွေးသည်’ ရောင်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ Thus his person, adorned with the ten perfections, was of consummate beauty. When he grew up, all the elephants of the Himalayas in a body **followed** him as their leader. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-175)

‘သီကွီ’ ဗွဲအဓိပ္ပာယ်တွေင်သွာင်။

ဗွဲအဓိပ္ပာယ် ‘ရှေ့သော်’၊ ‘သွဂရဂါရဝ’၊ ‘သှ်ပွဲဒွဲတ်မင်မွဲတ်’ ဗတ်ဘာသာအေဂံလိက်မွဲး အတိုင်အွာ ဟာလီဒေမဂးလင် to honour, to respect မဒ်ရ။

- ဘိက္ခဝေ၊ ပဲ့သာသနာ သိက္ခာသီကွီ ယွံခမီတံညးဂမ္ဘိုင်။ ဘောဇနံ၊ နိပိဏ္ဍပါတ်စွအာဟာရ ဘောဇိန်။ ဒဒမာနော၊ ခေံမကိုဒါန်။ ဒါယကော၊ ငါဒါယကာသွာဒါန်။ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ၊ ကုပူဂိုဒွိုင်ဒါန်ဂမ္ဘိုင်။ ပဉ္စဋ္ဌာနာနံ၊ နံအရာမသုန်သင်္ဂမ္ဘိုင်။ ဒေတိ၊ ပွဲဝွံကိုလဝ်ရ။ ကတမာနိပဉ္စ၊ ညးခေံမသုန်သင်္ဂမ္ဘိုင်ပွန်တုန်ရော။ ---။ (သုဓမ္မဒေသနာ။ ပ-၈၀။ ဂရိုက်သာံ။)
- အဓမ္မဒါယကထေရ်ဝွံ ပဲ့ဘဝကိုပ်ကွာတေံ ကွီဒ်ကွဲ၊ ပဲ့ဂြိုဟ်ဟိမဝန်တေံတဲ ဝွံကိုလဝ်ဒါန်သတ် ကြက်ချဟ်ချဟ်ကောံဒင်သဲ ကုကျော်တြဲအနောမဒသီရ။ ဟိုတ်နူဖိုကုသိုက် လက်မသုန်နှော ထံပွံကပ် ဝွံစသိုင်တသိုက်သွင် ပဲ့ကပ်မသွေဟ်ဒိုင်ဂှ်လေဝ် မွဲဟ်ကိုသွင်ဝွံသိုက်လိုင်တဲ ဘဝန် ရ ဂေတ်ဂေင်ဂေင်ဘသံသာ ဟံ့ဒးတီအာဒဒိုက်အပါပန် ပဲ့လ္လူကွံထံပွံနှောထံပွံကပ်တေံပွန်အို မဇ္ဇော်ကိုဗြဟတ်ဗိုလဗး ဂးလဝ်ယုအဓမ္မဋ္ဌကျပ် ဝွံဒ်သိုင်စက္ကဝင်ဂှ်လေဝ် စ်ပန်ဝါရ။ စသိုင်တသိုက်ပိုန်လောကီဖဲလဲ ကြဲတဲ ပဲ့ပစ္စိမဘဝအို ဝွံဆိုသာသနာကျော်တြဲပိုတဲ တိတ်သွေခမီ သီကွီ

ကိုသိက္ခာပိုဒ် ဝိတ်ဖြုတ်ကိုဝင်ကမ္မဋ္ဌာန်ဝိပဿနာ ဝံအာစိုပ်ဒ်ဒ်အရှုန်၊ ---။ (သုဓမ္မဒေသနာ။ ပ-၄၂၁/၄၂၂။ ဂရိုက်သံ။)

“သိက္ခာသီက္ခိ” ဝံကို “သီက္ခိကိုသိက္ခာပိုဒ်” ဝံကိုမ္မုဒ် မဝံအဓိပ္ပါယ် “ရှေ့သော်သိက္ခာပိုဒ်”/ “သွဂရုဂါရဝကိုသိက္ခာပိုဒ်”/ “ရေဝံညှာပွဲသိက္ခာပိုဒ်” မဒ်ရ။ ဗတ်အေဂံလိက်မ္မုး to honour or respect the rules of conduct of the Buddhist Order မဒ်ရ။ ဗတ်ဘာသာဗျာမ္မုး “သိက္ခာပုဒ်ကို လေးစားလိုက်နာသည်”/ “သိက္ခာပုဒ်ကို ရိုသေခန့်ညားသည်” မဒ်ရ။

- ဗောဓိသတ်ပို ကောန်သိုင်သိဒ္ဓတ္တ ကာလအာစိုပ်ကောတ်ဘဝဏံဂ် လသာထောံကောံ ပိုန် ဟာန်ဒြပ်ရတ် ပြာသာဒ်ထင်နန်ထင် လသာလင်ကောန်ဆာန် သမ္ဘာဂိုဟ်ဂ်တု ဒ်တိတ်ဂြိုပ် တိတ်သွခမိ သီက္ခိလ္လိပရာဒုက္ကစရိယာတ် လက်တြဲသွံတု၊ ---။ (သုဓမ္မဒေသနာ။ ပ-၁၇။ ဂရိုက်သံ။)
- ကာလဂ် ခမိဂမ္ဘိုင်ကောံခရို ပွဲဒြပ်သဘင်ခေတ်တု “ယံကောန်တုတံ၊ ဗ္ဗုဝံ စမ်ခေတ်သီလဇကု တု တိတ်သွခမိ သီက္ခိဇ္ဇော်ပွင်ခေတ်ဝိပဿနာ ဝံအာစိုပ်ဒ်ဒ်အရှုန်ရ” ရသံဝံ က္ခိဗဒ်ဂ လာန်အိုတ်ရ။ (သုဓမ္မဒေသနာ။ ပ-၂၈၃။ ဂရိုက်သံ။)
- “ယံအာနန်၊ ပွဲအနာဂတ် ကာလအခါန်ဂတတေံ ခေံမဒ်တောဝ်ဒ်တောဝ်ခမိသင်အိုတ်၊ ခေံမဒ် အယံမာတ်မဒက်ပူလင် ယာတ်သွာပွဲကအ်အိုတ်၊ ခေံယံမ္မုဒ်ကိုဝင်သီလအိုတ်၊ င်ညးဂမ္ဘိုင် မ ဖွေံလင်အယောင်အလာခမိသာမဏီ မသီက္ခိဇ္ဇော်ခေတ်မယုတ်မာ ဗွဲစွတ်ကောံ ကြက်ဒ်အိုတ် ရ။ ---။” (သုဓမ္မဒေသနာ။ ပ-၂၅၈။ ဂရိုက်သံ။)

‘သီက္ခိ’ နဒ်ဒ်ပိုဒ်ကြိယာ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်မ္မုဒ်ပွန် ‘ဒေတ်တ’/‘ဒေတ်လူတ်တ’ မဒ်ရ။ “သီက္ခိလ္လိပရာဒုက္က စရိယာတ်” မ္မုဒ် မဝံအဓိပ္ပါယ် “ဒေတ်လ္လိပရာတ်ဒုက္ကစရိယာတ်” ရ။ ဗတ်ဘာသာဗျာမ္မုး “ဒုက္ကရစ ရိယာကို အားထုတ်၍ကျင့်သည်” မဒ်ရ။ “သီက္ခိဇ္ဇော်ပွင်ခေတ်ဝိပဿနာ” မ္မုဒ် မဝံအဓိပ္ပါယ် “ဒေတ် လူတ်ဇ္ဇော်ပွင်ခေတ်ဝိပဿနာ” ရ။ ဗတ်ဘာသာဗျာမ္မုး “ဝိပဿနာတရားကို ကျင့်ကြံပွားများသည်” မ ဒ်ရ။ ‘သီက္ခိဇ္ဇော်ခေတ်မယုတ်မာ’ မ္မုဒ် ‘ဒေတ်လူတ်တခေတ်မယုတ်မာ’/ ‘သိပ်ဂိုဝ်တဒေတ်ခေတ်မယုတ် မာ’ မဒ်ရ။

‘သီက္ခိ’ အဓိပ္ပါယ်မမံက်ကျင်တို့။

ပွဲခေတ်တုဏအ် ဝေါဟာရမန် ‘သီက္ခိ’ ဝံ ညးဂမ္ဘိုင်စကာတ်ဒိုင် ဗွဲအဓိပ္ပါယ်ဝေါဟာရဗျာ ‘စည်းဝေး တိုင်ပင်သည်’/ ‘ဆွေးနွေးသည်’၊ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်အေဂံလိက် to discuss, to confer ရ။ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်ဗျာ ‘ညီလာခံ’၊ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်အေဂံလိက် conference/seminar ဂ် မန်ပိုခေတ်တုဏအ် ဟိုချူတ်ဒိုင် ‘သ

ဘင်သီကြီး အိုတ်ရ။ မူဟိုတ်အဓိပ္ပါယ်တို့ဏအံ ဝံမံက်ကျွန်ကျင်ရောဂ် နှိအရာတုပညာလိက်ပတ်မန် တအံ ဂပ်ဂပ်ဒးလူတ်ဂွဲရ။

ဒးဟိုလညာတ်အဲမွဲး ဝေါဟာရဗျာတြံ ‘ညီလာခံဝင်သည်’ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်အေဂံလိက် to attend a royal audience or levee ဂ် ပွဲဘာသာမန်ပို ညးတမ္မာစကာတ် ‘သီကြီးသိုင်’ ရ။ အမတ်တအံဒးသီကြီး သိုင်တု သိုင်ဂ်ဒင်သီကြီးအမတ်တအံရ။ ‘မင်းညီလာခံနေရာ’ ဂ် ပွဲဘာသာမန်ပို ညးတမ္မာစကာတ် ‘ဌာန်အသီကြီး’ ရ။ ‘ဌာန်အသီကြီး’ မွဲးဂ် ‘ဌာန်အမတ်တအံသီကြီးသိုင်’ (ဝါ) ‘ဌာန်သိုင်ဒင်အသီကြီး အမတ်တအံ’ မဝံအဓိပ္ပါယ်ရ။ ပဟိုတ်နူဂ်ရ ပွဲခေတ်တူဏအံ ဒွဲဗွဲတအံစကာတ် ဝေါဟာရ ‘ညီ လာခံ’ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်အေဂံလိက် conference ဂ် မန်တအံလေဝ်ဗက်စကာကျင် ဝေါဟာရမန် ‘သဘင် သီကြီး’ ဝံအိုတ်ရ။ နူဂ်မွဲအဆင် ဝေါဟာရမန် ‘သီကြီး’ ဂ်လေဝ် ဗွဲဒဒ်ပိုဒ်ကြိယာမွဲ မန်ပိုရပ်စပ်စကာ ကျင် ဗွဲအဓိပ္ပါယ်ဗွာ ‘ဆွေးနွေးတိုင်ပင်သည်’၊ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်အေဂံလိက် to discuss, to confer ရ။

((((((((((((())))))))))))))

ခမိ။ ဂမိ။

ဝေါဟာရ ‘ခမိ’ ဝံ ပွဲခေတ်ပိုတူဏအံ ဣပ်မိုတ်တီဒိုင်အဓိပ္ပါယ်ခေုရ သူးမာန်ဟာ? အဓိပ္ပါယ်ခေုမ ဗျိုက်တို့ဒိုင် ခေုမရနက်ဗွန်ဒိုင်လေဝ် နွံကိုအဲဂံညာတ်ကေတ်တု တွဟ်နသိုက်ဂံစွောန်ထွးပပြာကတ်ကို အဓိပ္ပါယ်မရနက်ဗွန်ဒိုင် မဗျိုက်တို့ဒိုင်တအံဂ်တု အဲဒးဟိုဂးတ်ဝေါဟာရဝံရောင်။ အဓိပ္ပါယ်မဗျိုက်တို့ မရနက်ဗွန်တဒိုင်တအံဂ် ထေက်ကိုပိုဒးကလေဝ်ဗွဲဂံပိုတ်ခေုတု ညိုင်ပိုဂံကလေဝ်ရပ်စပ်စကာခေု ချိုက် ချိုက်ပေင်ပေင်မာန်ပွန် ပိုက်ဇော်ရ။ သာ်ဂ်ရောင် အဓိပ္ပါယ်ခေုလဲလဲတိုန် ဝေါဟာရမန်ပိုလေဝ် ဤင် တိုန်ရောင်ဟံ့သေင်ဟာ။ အဓိပ္ပါယ်ညးဂမ္တိုင်တိုက် မူရော? အဓိပ္ပါယ်မိုတ်တီအောန် အဓိပ္ပါယ်မရနက် ဗွန် အဓိပ္ပါယ်မဗျိုက်တို့ဒိုင်ဂ် မူရော? ညးတွဝါသနာလိက်ပတ် သောတုဇန်တအံညးဂမ္တိုင် ဩဝဂပ် ဂပ်လူတ်ဂွဲစိတ်ရ။

ဝေါဟာရဝံ ‘ခမိ’ ကို၊ ‘ခမိ’ ကို၊ ‘ဂမိ’ ကို၊ ‘ဂမိ’ ကို ရ်သာ်ဝံ နဲပံင်မအခပ်တွဟ်ဟ်သာ်မဗျူတ်ဂ် ဝံညာတ်ကေတ်ပွဲလိက်မန်တြံရ။ ပွဲခေတ်ပိုလူဟ်ဏအံ ဟိုတ်ညးဂမ္တိုင်ဗျူတ်ဒိုင် ‘ခမိ’ ကို၊ ပွမဗျူ တ် ‘ခမိ’ ဂ် သိုခေုညီသာဒိုင်ကိုလိက်မန်တြံကိုဒ်တု ‘ခမိ’ ဟေင် ထေက်ကိုပိုဒးဗျူအာရောင် အဲ ဇော်စိုတ်ရ။ ပွဲမဗျူတ် ‘ခမိ’ ကို ‘ဂမိ’ ဂ် လက်သန်ကွက်ဟ(၂)ဝံဂ် ခေုထွးတ်ရမ်သာင်အခပ်ဗျန်အ ယောသဟေင်၊ လက်သန်ကွက်(၂)ဝံဂ် ဟံ့ဒးဗွဲပိုတ်ရမ်သာင်ရ။